

EEN LITERAIRE CONFERENTIE OP EEN OUD KASTEEL

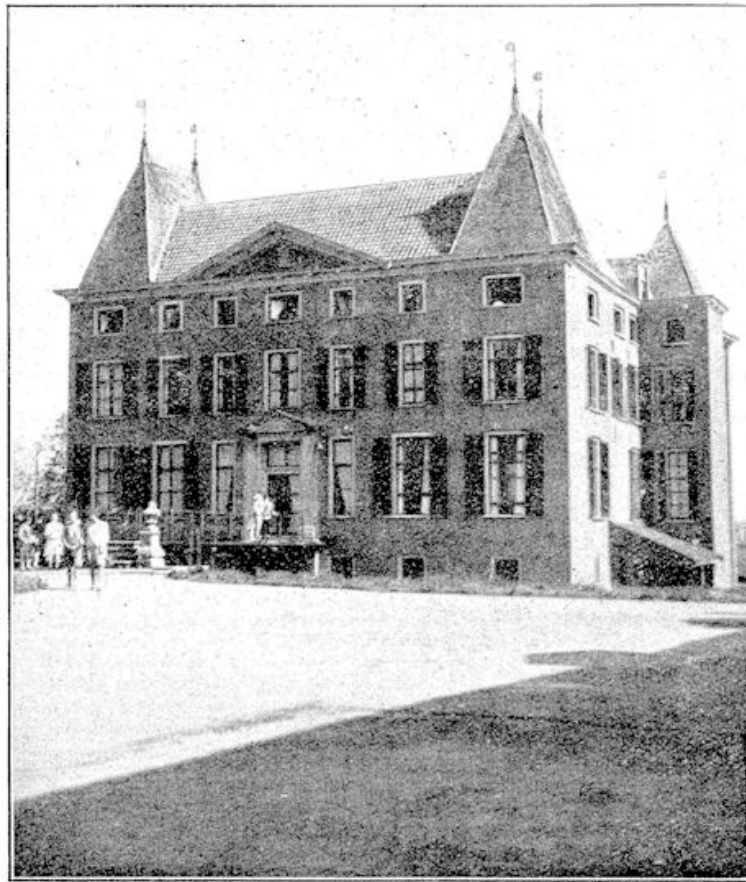
DOOR P. H. MULLER

HET Verbond van Chr. Letterk. kringen in Nederland heeft gedurende de beide Pinksterdagen en den daaraan voorafgaanden Zaterdag op het kasteel Hardenbroek onder Driebergen haar zesde zomerconferentie gehouden, welke uitnemend geslaagd mag heeten.

Voor de zesde maal conferentie! De in literatuur belangstellende jonge Christenen, die indertijd zijn getuige geweest van het verblijdende succes der eerste zomerconferentie, hebben gedurende de laatste bijeenkomst gelegenheid gehad, zich over meer dan één feit te verheugen.

Allereerst over het enthousiasme bij de bezoekers; een enthousiasme, dat geboren is uit een — vaak misschien onbewust — drang nu eens gezellig en tegelijk „stevig” te boomen over die zaken, welke de belangstelling hebben. Telkens, gedurende dien tijd tusschen de gehouden referaten en de maaltijden, kon men hier en daar groepjes vinden van mannelijke en vrouwelijke conferentiebezoekers, die, blijkens terloops opgevangen zinsbrokken, dit of dat onderwerp druk bespraken.

Een essayist kuierde langzaam den breeden oprijlaan af, in discussie met een dichter; op den brug zaten hier eenige lachende dames en heeren, daar een redacteur van „Opwaartsche Wegen” met een romanschrijfster (Wilma) en deze beide laatsten vergaten zelfs den spiedenden fotograaf, zóó geheel werden ze in beslag genomen door hun

Het Kasteel Hardenbroek onder Driebergen

onderwerp, dat, men ziet het op de foto aan beider gezichtsuitdrukking, nog al ingewikkeld was

Reden tot verheugenis gaf de laatste Hardenbroekconferentie ook, omdat in breeden kring de belangstelling voor Christelijke lectuur en voor de ermede samenhangende vragen, blijkt te groeien. Toen jaren geleden heel aarzelend een aanvang werd gemaakt met wat half foutief, „de Chr. litt. beweging” wordt genoemd, was er zeer veel tegenstand vooral in eigen kring en bij geloofsgenooten te overwinnen. „Men” was bij „ons” algemeen van oordeel, dat literatuur behoorde tot het gebied van

„de wereld”, een gebied, dat gemedendiede te worden. De poëzie van Beets, Da Costa en Hasenbroek, van Ten Kate en nog eenige andere 19de eeuwse schrijvers werd geapprecieerd en aan degenen die in Christelijke periodieken en predikbeurtenblaadjes versjes publiceerden werden geen hooge eischen gesteld. Niet hooger dan te moeten stichten.

Die tijd is voorbij. Schrijver, Haspels, Jacq. van de Waals, Gossaert éerst, later vele anderen, bewezen, dat christelijke poëzie en christelijk proza geen contradictio in terminis zijn, dat „wij” wel degelijk met de pen nog wat anders vermochten dan het herhalen van honderdmaal gebezigde frazen of het produceeren van malle bekeeringsgeschiedenisjes.

De arbeid van het tijdschrift „Op gang” werd voortgezet door „Opwaartsche Wegen”, in welk blad, nu reeds sinds 1923, tal van jonge en oudere novellisten, romanschrijfsters, dichters en essayisten hun arbeid bijeenbrengen. Vooral bij jonge geloovigen wordt hoe langer hoe duidelijker het belang ingezien van, en liefde gevoeld vóór Christelijke literatuur en de zomerconferenties op het kasteel Hardenbroek, zoowel als de bondsdagen omstreeks Kerstmis zien hun aantal bezoekers — leden van het Verbond van Chr. Lett. Kringen in Nederland — toenemen. En

dat niet alleen, doch de in die bijeenkomsten besproken onderwerpen zijn er het beste bewijs van, dat er nagedacht wordt, gestudeerd, onderzocht, geschreven.

Men vraagt van liberale en roomsche zijde herhaaldelijk: Wat is christelijke literatuur? En even vaak vindt men in allerlei periodieken dan bevestigd of dat „christelijk” geloof en kunst onvereinigbaar zijn, of dat kunst met geloof niets heeft uit te staan, of ook, dat „onze” dichters en schrijvers niets beteekenen, zoo hun werk met aesthetischen maatstaf gemeten wordt.

De leiders der christelijke literaire „beweging” zijn de eersten om te erkennen, dat hun letterkunde nog lang niet „bloeit”. In het leveren van gegronde kritiek gaan zij voorop en met recht, want onze dichtkunst is nog zwak, onze prozawerken zijn weinigen in getal. Jawel, wij hebben Wilma en De Me-

Wilma en H. v. d. Leek op de Kasteelbrug in discussie.

rode, Mevr. Kuyper—Van Oordt en Rijnsdorp, Van der Hulst en een serie essayisten, maar wat een bloemlezing uit de christelijke poëzie als „Stille Opvaart” bijeenbrengt is, gezien het aantal dichtende jongeren, van karakter nog niet al te sterk.

Evenwel, er is geen enkele reden om op de christelijke literatuur te schelden zooals hier en daar van neutrale zijde gedaan wordt en recht tot minachten

hebben heeren als Donker, Ten Braak, Greshoff en van Duinkerken zeker niet. Reeds missen zij dat recht en ontbreekt hun die reden omdat bij ons niet die grenzeloze hoogmoed en overschatting te vinden is, waaraan zij zich slag op slag schuldig maken, telkens wanneer één hunner voor den dag komt met een boekje of een bundeltje. Van den beginne aan is in het kamp der Protestantsch-christelijke letterkunde de bescheidenheid beoefend als een der allereerste christelijke deugden en het geschreeuw en geroep, de malle aandachtstrekkerij der „neutrale” en roomsche jongeren steekt dan ook wel scherp af tegen de voortdurende zelfcritiek welke in onzen kring wordt beoefend. Maar al wordt her en der nòg zoo nadrukkelijk betoogd, dat er geen christelijke literatuur is, al verkettert men ons of zwijgt ons dood, dat alles doet niets, maar dan ook niets

af van het feit onzer ernstige actie, welke met rustige gelijkmatigheid, met diep besef van een taak en roeping tevens, wordt gevoerd, hoewel *niet* met veel lawaai en dikke woorden.

Van den ernst, waarmede onder ons de literatuur wordt beoefend, vormen de drie referaten, welke op de laatste zomerconferentie gehouden werden, een uitnemend staal.

Het bestuur van het Verbond had aan Tom de Bruin op zijn verzoek toestemming gegeven, de lezingen voor deze conferentie voor te bereiden, de sprekers te zoeken en met hen te overleggen. Bij voorgaande gelegenheden hadden anderen vrij willekeurig gekozen en er zich meer aan gelegen laten liggen, dat en welke sprekers zouden

optreden, dan zich te bemoeien met den aard van hun onderwerp. Ditmaal was dit echter anders. Tom de Bruin koos drie sprekers en ging eens met hen praten. Het resultaat — lang niet gemakkelijk bereikt — was, dat hij drie onderwerpen kreeg, welke één zaak, de principieele beoefening der literatuur door Christenen, van drie verschillende zijden belichtte. En zoo kregen de deelnemers der conferentie een programma toegezonden dat „klonk als een klok”, dat hun verwachtingen hoog spande.

Hetgeen die bezoekers te hooren kregen, te overdenken vooral, beantwoordde geheel aan de gestelde verwachtingen en daarmede is de arbeid van Tom de Bruin een welverdiend succes geworden.

Mr. Roel Houwink, nog slechts kort behoorende tot den kring van Chr. literatoren, hield des Zaterdagavonds een referaat over Kunst

en Religie. Zondagmiddag sprak zijn mederedacteur van Opw. wegen, de heer Harmen v. d. Leek over Kunst en Verantwoordelijkheid. En des Maandagsmorgens voerde Dr. J. C. van Dijk het woord over Kunst en Gemeenschap.

Men ziet reeds uit de opsomming der referatentitels, welke de samenhang is. Alle drie de lezingen bespreken een *verhouding* en wel een zeer fundamentele. Noodig is zulk een relatiebepaling stellig, want over de plaats der literatuur in het leven, over haar taak en haar verantwoordelijkheid heerscht nog menig wanbegrip, is nog veel te weinig degelijk nagedacht en heeft men onderling nog niet genoegzaam van gedachten gewisseld. Door de laatste conferentie evenwel zijn de diverse

Zij-aanzicht van kasteel Hardenbroek

verhoudingsvragen aan de orde gesteld, althans, er is door dit drietal lezingen een stevigen aanvang gemaakt tot een gedachtenwisseling in breeden kring. En dat is een reden tot blijdschap.

Gedurende de conferentie zelf echter was van zulk een overwegen nog niet veel te bemerken. O ja, in groepjes bespraken sommige bezoekers wel het gehoorde. Doch hun vruchten gaan de referaten eigenlijk pas afwerpen, wanneer ze, gedrukt in Opwaartsche Wegen,

door de belanghebbenden, de schrijvers en studeerenden, worden nagelezen en overdacht. Wanneer ze langzamerhand stimulerend werken gaan en wanneer hun inhoud wordt ter harte genomen en wáár gemaakt.

De referaten moeten door onze lezers die er belangstelling voor bezitten, maar eens worden nagelezen. Het zal ons niet verbazen, als dan bij die en gene het voornemen rijpt, de volgende conferentie bij te wonen.

IN DEN TREIN

Acht menschen wachten in gedwongen rust
En lijdzaam op 't einde van de reis;
Eén slaapt, een ander oogt — maar zonder lust —
Langs bladen van een boek en houdt zich wijs.

Twee lezen krant, één met, één zonder bril,
Twee zuigen vastberaden hun sigaar;
Eén schrijft een vers en één peinst strak en stil
En wordt wellicht in droom zichzelf gewaar.

De trein mort als een monster dat verslindt;
Veel groote palen schudden loom en lang;
In donkre waters, rimplend in de wind,
Glimt oude spot; de oevers beven bang.

Wat witte meeuwen fladd' ren dom en vreemd;
Een maag're bundel rossig zonlicht schiet
Onzeker even langs de groene beemd;
Een deftig stadje rijst in 't ver verschiet.

De wereld trekt voorbij in vlugge vaart
En statig als een leger op parade;
Een kerkje slechts wijst aarz'lend hemelwaart
En spreekt van God, van Liefde en Genade.

P. VINK